

1. Конституція України : Закон України від 1996 р. № 254к/96-ВР (№ 27-ІХ від 03.09.2019). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 18.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
3. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15.03.2018 р. № 2337-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 29. Ст. 233.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
5. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо зміни установленого порядку притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Проект Закону України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70052
6. Висновки Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 16.12.2020 р. (протокол № 53). URL : file:///C:/Users/PK/Downloads/doc_541287.pdf
7. З початку року поліцейські притягнули до адміністративної відповідальності 34 тисячі осіб за вчинення домашнього насильства. URL : https://mvs.gov.ua/ua/news/29735_Z_pochatku_roku_policeyski_prityagnuli_do_administrativnoi_vidpovidalnosti_34_tisyachi_osib_za_vchinennya_domashnogo_nasilstva.htm (дата звернення 18.01.2021).

Андрій Рибалкін,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін

Олександра Гордісова,

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РЕЛІГІЙНІ ЗАХОДИ МАСОВОГО ХАРАКТЕРУ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ

Право на свободу вільного віросповідання є одним з основоположних прав людини та потребує особливої охорони та захисту з боку держави у сучасній демократичній, правовій та соціальній державі. Права людини, в тому числі свобода релігії або переконань, мають фундаментальне значення для процвітання суспільства і в зв'язку з цим повинні повною мірою враховуватися в рамках всіх заходів реагування на конфлікти і насильство – незалежно від того, спрямовані ці заходи на усунення причин конфліктів і насильства, захист їх жертв або зменшення їх наслідків. Свобода релігії або переконань сприяє взаємній повазі, довірі, розумінню і рівності між людьми різних релігій і переконань. В зв'язку з цим вона може допомогти зробити суспільство

більш стійким до тих викликів, які загрожують його безпеці. У зв'язку з цим, значної актуальності набуває визначення особливостей проведення релігійних масових заходів.

Конституція України, оголошуючи демократичні та соціальні принципи, визнає людину, її життя та здоров'я, честь, гідність, недоторканність і безпеку; інші права і свободи людини найвищою цінностями, а їх гарантії об'єктом охорони [1]. Складовими права людини на свободу совісті є можливість обирати та сповідувати будь-яку релігію чи мати атеїстичні переконання, справляти обряди та церемонії одноособово чи масово, у тому числі в публічному місті, поза територією культового закладу чи будівлі [2].

Відповідно до Керівних принципів про свободу мирних зібрань від 4 червня 2010 року, зібрання – це свідомо та тимчасова присутність у громадському місці групи осіб з метою вираження спільних інтересів; З боку держави захист повинен бути забезпечений для всіх типів мирних зібрань, причому лише тільки мирні збори повинні бути захищені; Зібрання відноситься до мирного, якщо вона ненасильницьке, а його організатори переслідують мирні цілі.

Відповідно до судової практики Європейського суду з прав людини, стосовно порушення ст. 9 Конвенції про захист прав та основоположних свобод 1950 року, у праві людини на свободу думки, совісті та релігії вбачається необхідність її трактування з урахуванням ст. 11 Конвенції, яка гарантує кожній людині свободу зібрань, що проводяться мирно та свободу об'єднання з іншими особами та захищає об'єднання громадян від невиправданих втручань державою. Таким чином, масові релігійні заходи також підпадають під захист статті 11 Конвенції, яка поширюється як на приватні зустрічі та зустрічі у громадських місцях, так і на статичні збори та громадські процесії (пункт 112 рішення ЄСПЛ у справі «Свято-Михайлівська Парафія проти України» від 14 червня 2007 року, пункти 15, 25 Рішення у справі «Баранкевич проти Росії» від 26 липня 2007 року) [3]. Спираючись на вищезазначене, можемо зазначити, що масові релігійні заходи відносяться до масових заходів мирного характеру. Реалізація цього права можлива у вигляді публічних богослужінь та проведення масових зборів віруючих.

До того ж, масові релігійні заходи проводяться щоразу з дозволу відповідної місцевої державної адміністрації, виконавчого органу села, селища, міської ради. Заява на видачу зазначеного дозволу повинна бути подана не пізніше, ніж за десять днів до призначеної дати поклоніння, обряду, церемонії або процесії, за винятком випадків, які не страждають від затримки.

У демократичній, державі, яка ефективно реалізовує принцип верховенства права, не може бути встановлена інша процедура проведення мирних зібрань, що залежить від їх організаторів та учасників, призначення та місце, форми тощо, а саме: у деяких випадках це вимагається отримати дозвіл, а в інших – попередньо повідомити про намір провести такий захід.

Відповідно до Конституції України, на державу покладається обов'язок створювати єдині правові механізми, що регулюють поведінку громадян під

час підготовки та проведення мирних зібрань релігійного характеру. Для прикладу слід навести Порядок організації та проведення в Києві недержавних масових громадських заходів політичного, релігійного, культурно-просвітницького, спортивного, видовищного та іншого характеру, затвердженого рішенням Київської міської ради від 24 червня 1999 року № 317/418 [4], відповідно до якого для проведення релігійних масових заходів їх організатори сповіщають не пізніше, ніж за 10 днів виконавчий орган Київської міської ради про бажання провести масовий релігійний захід. Повідомлення має містити мету, форму, місце події, маршрут, час початку та кінця, приблизну кількість учасників, назву, назву організаторів, їх контактні дані. Повідомлення підписується організаторами події.

Варто також наголосити на підставах для відмови у проведенні масових заходів. Так, до них може бути віднесено наступні: конкуренція у часі з раніше запланованим заходом; проведення заходу перешкоджає нормальній роботі підприємств, несе загрозу населенню чи порушує санітарно-гігієнічні норми; неможливість території на якій проводитиметься захід вміщення визначеної кількості осіб; оголошення на території воєнного чи надзвичайного стану. При виявленні таких підстав, організаторам мають пропонуватися альтернативні рішення про місце та час проведення заходу.

Організатори масового релігійного заходу зобов'язані дотримуватися місця, часу, мети та форми заходу, зазначеної в повідомленні, забезпечувати безпеку віруючих, забезпечувати дотримання громадського порядку та дотримуватися вимог від працівників поліції; мати знак організатора заходу; Учасникам забороняється приводити з собою тварин, які можуть завдати шкоди фізичну шкоду іншим учасникам.

Отже, свобода віросповідання є частиною більш широкої системи прав людини і тісно пов'язана з іншими універсальними правами людини і основними свободами – такими, як свобода вираження думки, свобода зібрань та об'єднань і право на свободу від дискримінації. З урахуванням того, що свобода релігії або переконань є невід'ємним правом людини, дуже важливо, щоб критерії можливих обмежень застосовувалися з максимальною акуратністю і точністю. Зокрема, проведення таких заходів має відбуватися за завчасним повідомленням про його проведення органів місцевого самоврядування та обов'язковим дотриманням умов безпеки учасників такого заходу та дотримання громадського порядку в місці його проведення. Обмеження щодо проведення релігійних масових заходів повинні передбачати мінімально можливе втручання в здійснення цієї свободи і повинні використовуватися лише як виключний захід.

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)» від 03 вересня 2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 38. Ст. 160.).

2. Про свободу совісті та релігійні організації від 08.09.2016 № 987-ХІІ (зі змінами та

допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 25. Ст.283. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/987-12>

3. Рішення Конституційного Суду України у справі № 6-рп/2016 за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п'ятої статті 21 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) від 8 вересня 2016 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16/para2#n2>

4. Порядок організації та проведення в Києві недержавних масових громадських заходів політичного, релігійного, культурно-просвітницького, спортивного, видовищного та іншого характеру, затвердженого рішенням Київської міської ради від 24 червня 1999 року № 317/418. URL: http://kmr.ligazakon.ua/SITE2/1_docki2.nsf/alldocWWW/988630AC34D6FB2FC22573C0004CA97F?OpenDocument

Андрій Рибалкін,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін

Карина Масюкова,

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВО І МОРАЛЬ ЯК СОЦІАЛЬНІ РЕГУЛЯТОРИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Розвинене громадянське суспільство є невід'ємною складовою всіх демократичних правових держав світу. Дуже важливою для Української держави є побудова ефективної взаємодії між державою та інститутами громадянського суспільства. Що розвинутішим є громадянське суспільство та його інститути, то легше громадянам захищати свої власні інтереси, тим більшими є їхні можливості щодо самореалізації в різних сферах суспільного життя і тим меншою є небезпека узурпації політичної влади тими чи іншими її органами чи окремими особами.

Останніми роками говорити про розбудову громадянського суспільства в Україні стало настільки ж модно, як і про боротьбу з корупцією та євроінтеграцію. Дуже багато різних міжнародних організацій та фондів впродовж тривалого часу інвестують великі гроші для того, щоб допомогти нашій державі розвинути громадянське суспільство, підтримати громадські організації і заходи. Україна в теперішній час показує свою схильність підтримувати громадянське суспільство, але не виключено, що це через те, аби отримати схильність міжнародних організацій. Тим головним докумен-